

EDUARD BORNHÖHE

125

Eduard Bornhöhe (Brunberg) sündis 17. veebruaril 1862 Rakvere külje all Kullaaru mõisas, kus isa

vaan Brunberg oli aidamees. Kolmeaastaselt sai tulevase kirjamehe koduks Inju mõis Viru-Jaagupi kihelkonnas. Seal oli isa järgemööda mitmes ametis — aidamees, mölder, koolmeister ja vallakirjutaja.

Injus mõõduisid noormehe lapsepõlvestastad, kuni 1870. a. kevadel sai uueks koduks Tallinn. Inju mõisa ingekirja jäi kirjanik aga veel 1893. aastani, mil ta lõpuks astus õigiteenistusse ja hakkas leiba teenima Tallinna ringkonnakohtu tõlgina. Vanemas eas tõi elutee kirjamehe veel osinaks aastaks Virumaale. 12. märtsil 1907 nimetati ta Jõhvi ülemtalurahva-kohtu esistujaks ja Bornhöhe-Brunbergi perekere uueks elupaigaks sai väike Jõhvi linn, seejärel aastail 1912—1919 Narva linn.

Eduard Bornhöhe suri Tallinnas 7. novembril 1923.

□ E. Bornhöhe mälestuskivi Kullaarus.
Helmut JOONUKSI foto

Eduard Bornhöhe juubel andis põhjuse üle vaudata, milliseid tema kui tuntud kirjamehe teoseid leidub Rakvere Koduloomuuseumis. Seni vanim väljaanne on jutustuse «Vürst Gabriel ehk Piritä kloostri viimsed päevad» II trükk 1899. aastast, kõige värskemad aga 1984. a. ilmunud «Tasuja» ja venekeelne «Ajaloolised jutustused» samast ajast.

Muuseumi kogudes leiduvad ka Bornhöhe populaarsed ümberjutustused-tõlked Robinsoni ja Don Quijote'i seiklustest. Need on «Hispaania rüütli Don Quixote (Don Kihote) imelikud teod ja juhtumised. Miguel de Cervantes Saavedra järele vabalt E. Bornhöhe. Tallinnas 1900» ning «Robinsoni imelikud juhtumised maal ja merel. Daniel Defoe järele eestistanud E. Bornhöhe. Neljas trükk. Kurresaares 1920.»

Aastail 1905—1906 ilmus ajalehe «Uus Aeg» kaasandena Eduard Bornhöhe «Kirjatööde kogu». Tolle aja kohta väga suures tiraažis väljaantud kogus sisalduvad nii ajaloolised jutustused «Ta-

suja», «Villu võitlused» ja «Vürst Gabriel...» kui ka «Tallinna narrid», «Kollid» ja mitmed teised jutud ning jutukesed — kokku 11 teost. Pääaegu kõik teosed on illustreeritud. Neid kaunistavad enam kui 100 T. Grenzsteini algupärasest joonistust.

Rakvere Koduloomuuseumil on see «Kirjatööde kogu».

Kuigi Bornhöhe teoseid on meie muuseumis arvuliselt üsna rohkesti, oleks vaja päris paljut veel juurde koguda. Nii pole meil tema esikteost, pooltõkelist seiklusjuttu «Röövel ja mõisnik» (Tartu 1878), ei ajalooliste jutustuste ega Tallinna elu kujutavate teoste («Kollid», «Tallinna narrid ja narrikesed») esiktrükke, reisikirjeldust «Usurändajate radadel». Viimati mainitu oli esimene reisikirjelduste raamat eesti kirjan- duses üldse.

Muuseum oleks huvitatud ka kirjaniku 100. sünniaastapäeva puhul ilmunud kolmeköitelisest teostekogust — «Tallinna jutud» (1962), «Jutud ja reisikirjad» (1963) ning «Ajaloolised jutustused» (1964).
Odette KIRSS